

Nr 247.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ändring i och tillägg till gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar; given Stockholms slott den 10 juli 1914.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att godkänna bifogade förslag till kungörelse om vissa ändringar i och tillägg till de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Dan. Broström.

Förslag

till

Kungörelse om vissa ändringar i och tillägg till de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m.

Härigenom förordnas, att i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m. punkterna 7 och 8 skola erhålla följande ändrade lydelse samt en ny punkt 7^{1/2} med nedanstående lydelse införas:

7.

Den, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vilken han genom utövningen av sin tjänst ådragit sig, befinnes för framtiden oförmögen till tjänstgöring, är skyldig att avgå från tjänsten, med rätt till pension till belopp, motsvarande det, som utgör underlag för beräkning av pension och fyllnadspension i den beställning han innehar.

7^{1/2}.

Löntagare, som uppnått den för rätt till fyllnadspension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder, och som jämväl uppfyllt de villkor, vilka för erhållande av de samma tjänst åtföljande pensioner äro föreskrivna, är skyldig att från tjänsten avgå, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, den myndighet obetaget att låta med avskedet anstå, därest och så länge vederbörande prövas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock att anstånd, som sålunda medgivas, icke må sammanlagt överstiga tre år, eller, vad beträffar officer av kaptens eller lägre grad eller underofficer, sex månader.

8.

Löntagare, som icke uppnått den för rätt till fyllnadspension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder, men som, efter att under tre på varandra följande år på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes för framtiden till tjänstgöring oförmögen, är skyldig att från tjänsten avgå och kan därifrån, även utan egen ansökning, skiljas, mot åtnjutande av pension av statsmedel till belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension i den tjänst han innehar.

Vad sålunda förordnats skall träda i kraft den 1 januari 1916, men äger ej tillämpning på löntagare, vilken före denna kungörelses utfärdande erhållit fullmakt, konstitutorial eller förordnande å tjänsten utan föreskrift därom, att han skulle vara skyldig underkasta sig de förändringar i pensionsbestämmelser, som bleve i laga ordning fastställda.

Utdrag av protokollet över sjöförsvärsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 juli 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för sjöförsvärsdepartementet, statsrådet Broström anförde:
I nådiga kungörelsen angående meddelad fastställelse av grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar samt av flottans och lotsverkets gemenskap den 24 november 1876 hava punkterna 7 och 8 följande lydelse:

»7.

Den, som i och för tjänsten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, som gör honom till vidare tjänstgöring oförmögen, äger rätt att avgå med pension jämte fyllnadspension, om än villkoren för pensions och fyllnadspensions åtnjutande eljest icke äro uppfyllda.

8.

Den löntagare, som i minst tre år lidit av lamhet, blindhet eller vansinne, utan att anledning förefinnes att han kan återvinna tjänstbarhet, må, sedan detta förhållande genom föregående undersökning blivit vederbörligen utrett, kunna utan egen ansökning från tjänsten skiljas mot åtnjutande under sin återstående livstid av pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension.»

Enligt dessa bestämmelser föreligger ej avgångsskyldighet för annan än den, som är otjänstbar på grund av lamhet, blindhet eller vansinne. Trots i och för tjänsten ådragen oförmåga att göra tjänst kan däremot officer eller underofficer bibehålla sin befattning och uppbära den därmed förenade lön.

Föreskrifter angående s. k. respittid finnas icke i för marinen gällande pensioneringsgrunder, men hava utfärdats av Kungl. Maj:t i vederbörliga reglementen. Vad flottan beträffar, meddelas dylika föreskrifter i reglemente för marinen, del I, § 163:1, och äro av följande lydelse:

»Har officer, underofficer eller den, som tillhör marinläkarkåren, sedan han uppnått den levnadsålder, vilken berättigar honom till full pension och fyllnadspension efter den tjänstegrad, i vilken han åtnjuter lön på stat, förblivit kvar i tjänst, officer av kommendörkapstens eller högre grad eller den, som tillhör marinläkarkåren, tre år samt officer av kapstens eller lägre grad eller underofficer sex månader efter nämnda ålder, varder, därest han jämväl uppfyllt de villkor, som för erhållande av sådan pension eljest äro föreskrivna, avsked från flottan med rätt till pension och fyllnadspension honom meddelat, såvida icke Konungen med avseende å tjänstens fördel finner honom böra i densamma kvarstå.»

Vad kustartilleriet beträffar återfinnas motsvarande föreskrifter i reglemente för marinen, del III, § 74.

Det år 1909 av särskilt förordnade kommitterade avgivna betänkande och förslag angående upprättande av reservstater vid armén och marinen innehåller bland annat förslag till bestämmelser om avgång på grund av otjänstbarhet samt om borttagande av de s. k. respitåren.

I oavvisligt samband med förslaget om upprättande av en krigsduglig reservstat stode enligt de kommitterades åsikt fordran att kunna från den aktiva staten avlägsna dem, som där upptaga platser utan att vara tjänstbara och utan att enligt nuvarande bestämmelser kunna därifrån skiljas. Såsom allmän regel ville de kommitterade ur synpunkten av befälets krigs-

*Kommit-
terades för-
slag 1909.*

duglighet uppställa, att var och en, som är otjänstbar och anses obotlig, skall vara skyldig att inom viss tid avgå med pension.

I detta syfte borde uti nådiga kungörelsen den 24 november 1876 angående grunder för pensionering av flottans befäl m. m. bestämmelserna om avgångsskyldighet i viss mån ändras.

Så borde den, som i och för tjänsten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, vilken gjorde honom till vidare tjänstgöring oförmögen, äga rätt att, så snart detta förhållande blivit vederbörligen styrkt, avgå med pension av statsmedel till belopp motsvarande det, som utgjorde underlag för beräkning av pension och fyllnadspension i den beställning han innehade.

Vidare borde avsked meddelas officer eller underofficer, som uppfyllt stadgade villkor för erhållande av pension och fyllnadspension i den tjänst han innehade, om hans tjänstbarhet befundes nedsatt och Kungl. Maj:t eller den myndighet, som honom till tjänsten utnämnt, prövade hans kvarstående icke längre vara med tjänstens fordringar förenligt, men eljest, då han med tre år överskridit den för rätt till fyllnadspension uti innehavande tjänst stadgade levnadsålder, så framt ej Kungl. Maj:t eller den myndighet, som honom till tjänsten utnämnt, prövade hans kvarstående vara för riket nyttigt.

Slutligen ansågo kommitterade, att bestämmelsen om avgångsskyldighet på grund av lamhet, blindhet eller vansinne borde utsträckas till var och en, som i minst tre år lidit av i eller utom tjänsten ådragen skada eller obotlig sjukdom, som gjorde honom till vidare tjänstgöring oförmögen, så att, sedan detta förhållande blivit vederbörligen styrkt, sådan löntagare måtte kunna, även utan egen ansökan, från tjänsten skiljas mot åtnjutande av pension av statsmedel till belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension i den tjänst han innehade.

*Chefens för
marinstaben
yttrande den
18 september
1909.*

I en till chefen för sjöförsvarsdepartementet den 18 september 1909 överlämnad promemoria beträffande upprättande av reservstater framhöll chefen för marinstaben,

att en betydande ökning av marinens pensionerade reservbefäl vore behöfvig, liksom även ett höjande av denna personals effektivitet;

att detta kunde åstadkommas genom sänkande av pensionsåldern, borttagande av respitåren och införande av förtidspensionering eller upprättande av en avlönad reservstat; samt

att genom vidtagande av dessa åtgärder jämväl skulle åstadkommas en förnyring av officers- och underofficerskårerna och beredas en möjlighet för dem, som finna tjänsten alltför ansträngande, att tidigare än vid nu uppnådd pensionsålder lämna densamma.

Vid granskning av 1909 års kommitterades betänkande och förslag hade stabschefen funnit, att detsamma, vad marinen beträffade, i huvudsak anslöte sig till de synpunkter, som av honom sålunda framhållits. Ett undantag härvid vore dock, att kommitterade på av dem anförda skäl icke ansett sig kunna förorda borttagandet av respittiden. Ehuru stabschefen fortfarande ansåge respittidens borttagande vara önskvärt, enär därigenom en föryngring av officers- och underofficerskårerna skulle vinnas, funne han sig dock böra biträda kommitterades förslag, på det att enhet mellan arméns och flottans pensioneringsgrunder måtte åstadkommas, detta likvisst endast under den av kommitterade föreslagna förutsättningen, att kvarstående i tjänst under respitåren gjordes beroende av förefintlig tjänstbarhet.

I övrigt hade stabschefen intet att anföra mot de av kommitterade föreslagna bestämmelserna.

Direktionen över flottans pensionskassa anförde i utlåtande av den 22 september 1909, att direktionen icke funnit något att erinra mot 1909 års kommittéförslag beträffande ändring i nådiga kungörelsen den 24 november 1876.

Direktionens över flottans pensionskassa utlåtande den 22 september 1909.

Fullmäktige i flottans pensionskassa yttrade sig i sin berättelse den 3 november 1909 över samma förslag och hade i huvudsak icke något att erinra mot detsamma.

Fullmäktiges i flottans pensionskassa berättelse den 3 november 1909.

1907 års försvarskommitté framhöll i sitt den 5 december 1910 avgivna betänkande såsom önskvärt, att de föreslagna ändringarna uti nådiga kungörelsen den 24 november 1876 i vad de avsåge beredande av möjlighet att från de aktiva staterna avlägsna officerare och underofficerare, som där upptog platser utan att vara tjänstbara och utan att enligt nuvarande bestämmelser kunna på denna grund därifrån skiljas, bleve inom den närmaste tiden genomförda.

1907 års försvarskommittés betänkande.

Beträffande statskontorets yttrande över 1909 års kommittéförslag anhåller jag att få hänvisa till vad därom anförts i Kungl. Maj:ts nådiga proposition den 12 juni 1914 angående ändring i gällande grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar m. m.

Statskontorets yttrande över 1909 års kommittéförslag.

Militära
pensions-
kommitténs
förslag den
31 maj 1912.

Även i fråga om militära pensionskommitténs den 31 maj 1912 av-
givna förslag till lag angående militära och sjömilitära tjänst innehavares
rätt till pension anhåller jag få hänvisa till vad i nyssnämnda nådiga pro-
position blivit därom anfört.

Yttranden
över
militära
pensions-
kommitténs
förslag.

Över den militära pensionskommitténs betänkande infordrades ytt-
randen från — utom under lantförsvarsdepartementet lydande myndig-
heter — lotsstyrelsen, marinförvaltningen, chefen för marinstaben, chefen
för kustartilleriet, direktionen över flottans pensionskassa, fullmäktige i
nämnda kassa och statskontoret.

Lotsstyrelsen fann icke något att erinra mot kommitténs betänkande
i nu förevarande delar.

Övriga myndigheter uttalade sig samtliga för att frågan om pensionsreg-
lering för tjänsteinnehavare vid armén och marinen borde göras till föremål för
fullständig utredning, innan pensionslagen toges under slutlig omprövning.

Marinförvaltningen ansåg sig på grund härav sakna anledning att
företaga detaljgranskning av kommitterades förslag till pensionslag och
gjorde följaktligen icke något uttalande angående avgångsskyldighet och
respitårens borttagande.

Ej heller *chefen för kustartilleriet* hade i förevarande hänseende nå-
got att erinra.

Chefen för marinstaben anförde i fråga om tjänsteinnehavares skyl-
dighet att avgå, att det ur militär synpunkt vore av synnerlig vikt, att mili-
tär eller civilmilitär tjänsteinnehavare, som i följd av ålder eller andra
omständigheter bleve oförmögen att på ett tillfredsställande sätt fylla sina
tjänsteåligganden, icke kvarstode i tjänst, varför chefen för marinstaben sär-
skilt framhöll önskvärdheten av att vad kommittén i berörda hänseende
föreslagit så snart ske kunde bleve genomfört. Uti § 6 mom. 2 av sagda
lagförslag hade kommittén föreslagit, att om tjänsteinnehavare, för vilken
rätt att åtnjuta hel pension inträdde vid respektive 65, 63 och 60 levnads-
år, befundes vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att
på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänsteåligganden, Konungen skulle
äga, om tjänsteinnehavare tillika uppnått respektive 63, 60 och 58 levnads-
år, förklara honom skyldig att från tjänsten avgå. Utöver vad kommittén så-
lunda föreslagit hemställde chefen för marinstaben, att motsvarande före-
skrift måtte tillämpas beträffande de tjänsteinnehavare, vilkas rätt till hel
pension inträdde vid resp. 55 och 50 levnadsår, så att Konungen i berörda
fall ägde förklara dylik tjänsteinnehavare skyldig avgå från tjänsten vid
resp. 53 och 48 år.

Fullmäktige i flottans pensionskassa anslöto sig till detta marinstabchefens uttalande, men hade i övrigt intet att erinra beträffande ifrågasvarande delar av förslaget.

Direktionen över flottans pensionskassa föreslog endast en mindre ändring i § 6 mom. 1 a), avseende att vinna enhetlighet vid avskeds beviljande för tjänsteinnehavare vid olika stationer inom marinen.

Statskontoret fann intet att erinra mot de av militära pensionskommittén föreslagna bestämmelser om avgångsskyldighet och vitsordade, att kommittén för övrigt i lagförslaget beaktat den av statskontoret förut uttalade önskan, att större hänsyn skulle tagas till den civila pensionslagens huvudgrunder och att i en lag måtte så vitt möjligt sammanföras alla stadganden i avseende å pensioneringen av såväl arméns som marinens militära och civilmilitära personal. Statskontoret erinrade emellertid om, att utredning inlets rörande centralisering av allt statens pensionsväsende, och förklarade, att i avvaktan på denna utrednings resultat borde den militära pensioneringen fortfarande tillsvidare ombesörjas av de nuvarande militära pensionskassorna och att, då dessa kassors styrelser icke lämpligen borde påläggas tillämpningen av nya pensioneringsgrunder, den föreslagna pensionslagen icke borde komma i tillämpning förr än i sammanhang med förändrat ordnande av den militära pensioneringens handhavande.

Även försvarsberedningarna betonade vikten av att befälet hölles fullt tjänstdugligt, och framhöllö beredningarna, att i detta syfte borde vidtagas åtgärder för att underlätta tjänstoduglig personals avgång med pension i huvudsaklig överensstämmelse med 1909 års kommittéförlag och det nya förslaget till militär pensionslag.

Försvarsberedningarnas uttalande.

För beredande av frågor rörande arméns reserver inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga, generallöjtnanten L. H. Tingsten och överstelöjtnanten G. R. J. Åkerman, hava föreslagit, att till pågående riksdag måtte avlåtas proposition om ändring av punkterna 6, 7 och 8 i 1877 års pensioneringsgrunder för armén. I motiveringen till detta förslag hava de sakkunniga framhållit, dels att, enligt vad allmänt erkänts, för armébefälets tjänstbarhet påkallades skärpta föreskrifter i fråga om de militära och civilmilitära tjänsteinnehavarnas skyldighet att avgå ur tjänsten, dels att sådana bestämmelser vore en oundgänglig förutsättning för upprättande av reservstatsbefäl, dels slutligen att förhållandena icke nu medgäve att underställa Kungl. Maj:t och riksdagen den militära pensionsfrågan i hela dess vidd.

Inom lantförsvarsdepartementet särskilt tillkallade sakkunnigas förslag 1914.

Formuleringen av nyss nämnda punkter hava bemälda sakkunniga föreslagit sålunda:

»6.

Den, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vilken han genom utövningen av sin tjänst ådragit sig, befinnes för framtiden oförmögen till tjänstgöring, är skyldig att avgå från tjänsten, med rätt till pension och fyllnadspension, uppgående till lönens hela belopp,

7.

Löntagare, som uppnått den för rätt till fyllnadspension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder, och som jämväl uppfyllt de villkor, vilka för erhållande av de samma tjänst åtföljande pensioner äro föreskrivna, är skyldig att från tjänsten avgå, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, den myndighet obetaget att låta med avskedet under viss angiven tid anstå, därest vederbörande prövas kunna under denna tid i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock sammanlagt icke längre än tre år.

8.

Löntagare, som icke uppnått den för rätt till fyllnadspension stadgade levnadsålder, men som, efter att under tre på varandra följande år på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes för framtiden till tjänstgöring oförmögen, är skyldig att från tjänsten avgå och kan därifrån, även utan egen ansökning, skiljas, mot åtnjutande av pension av statsmedel till belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension i den tjänst han innehar.»

*Inom sjö-
försvarsde-
partementet
utarbetat
förslag till
ändring av
pensione-
ringsgrun-
der för
flottan.*

Sedan förslag om upprättandet av reservstater vid marinen blivit inom sjöförsvarsdepartementet slutbehandlat, har även förevarande ärende om ändring av gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar underkastats förnyad granskning. Av skäl, som av de inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga framhållits, och med hänsyn till det flerfaldiga gånger med styrka betonade önskemålet att åstadkomma en förnygring särskilt av sjöofficerskåren ävensom för att åvägabringa överensstämmelse mellan föreskrifterna i berörda avseende mellan armén och marinen hava härvid pensioneringsbestämmelserna för marinen ansetts böra undergå enahanda ändring som motsvarande bestämmelser för armén.

Såsom i det föregående framhållits äro, vad marinen vidkommer, föreskrifterna om den s. k. respittiden icke införda i kungörelsen rörande pensioneringsgrunderna, utan hava de fått sin plats i av Kungl. Maj:t utfärdade reglementen. De torde emellertid nu böra upptagas bland pensioneringsgrunderna.

De för marinen föreslagna bestämmelserna hava givits följande formulering:

»7.

Den, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vilken han genom utövningen av sin tjänst ådragit sig, befinner för framtiden oförmögen till tjänstgöring, är skyldig att avgå från tjänsten, med rätt till pension till belopp, motsvarande det, som utgör underlag för beräkning av pension och fyllnadspension i den beställning han innehar.

7¹/₂.

Löntagare, som uppnått den för rätt till fyllnadspension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder, och som jämväl uppfyllt de villkor, vilka för erhållande av de samma tjänst åtföljande pensioner äro föreskrivna, är skyldig att från tjänsten avgå, Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, den myndighet obetaget att låta med avskedet anstå, därest och så länge vederbörande prövas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna, dock att anstånd, som sålunda medgivas, icke må sammanlagt överstiga tre år, eller, vad beträffar officer av kaptens eller lägre grad eller underofficer, sex månader.

8.

Löntagare, som icke uppnått den för rätt till fyllnadspension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder, men som, efter att under tre på varandra följande år på grund af sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes för framtiden till tjänstgöring oförmögen, är skyldig att från tjänsten avgå och kan därifrån, även utan egen ansökning, skiljas, mot åtnjutande av pension av statsmedel till belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension i den tjänst han innehar.»

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition den 14 maj 1914 angående sjöförsvarets ordnande har jag i fråga om borttagandet av de s. k. respitåren och införandet av bestämmelser om obligatorisk avgång på grund av otjänst-

Departementscheffens yttrande.

barhet framhållit att, ehuru jag funne nämnda åtgärder mycket beaktansvärda, jag dock ansåge, att de borde komma till utförande först i samband med den föreslagna pensioneringslagen och därav betingad pensionsreglering.

Då emellertid förhållandena icke medgivit att nu underställa Kungl. Maj:t och riksdagen den militära pensionsfrågan i hela dess vidd och sedan Kungl. Maj:t förelagt riksdagen proposition angående upprättande av reservstater vid marinen ävensom angående ändring i gällande grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst, synes mig frågan om vidtagande för marinens del av sådana ändringar i pensioneringsbestämmelserna, som blivit för armén föreslagna, icke böra uppskjutas utan redan nu böra föreläggas riksdagen.

Mot ovannämnda inom sjöförvarsdepartementet utarbetade förslag har jag intet att erinra. I fråga om dessa bestämmelsers ikraftträdande synes mig emellertid icke böra ifrågasättas, att de skärpta bestämmelserna skulle vinna tillämpning beträffande andra löntagare än dem, för vilka i fullmakt, konstitutorial eller förordnande jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 maj 1910 finnes intagen föreskrift därom, att vederbörande är skyldig underkasta sig de förändringar i pensionsbestämmelser, som må i laga ordning varda fastställda.

Därest förslaget vinner Riksdagens godkännande, torde jag få hos Eders Kungl. Maj:t göra den framställning om ändringar i vederbörliga reglementen, som därav föranledes.

Föredraganden uppläste härefter ett i enlighet med vad han anfört upprättat förslag till *kungörelse om vissa ändringar i och tillägg till de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m.* samt hemställde, att detta förslag måtte genom nådig proposition föreläggas riksdagen till godkännande.

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Carl Ridderstad.